

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕТИКА ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ»

Укладач програми навчальної дисципліни – доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к. п. н., доцент, Шупта І. М.

Програма навчальної дисципліни складена відповідно до освітньо-професійної програми Місцеве самоврядування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Етика державного службовця» є досягнення зарубіжних і вітчизняних науковців щодо формування етики державних службовців в умовах демократизації і професіоналізації державного управління.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни загальної підготовки обов'язкової частини базується на знаннях, отриманих при вивченні навчальних дисциплін, таких як «Етика та естетика», «Етика ділового спілкування», «Історія та культура України», «Менеджмент», «Правознавство», «Лідерство та управління організаційною культурою», «Політологія», «Правові засади адміністративної діяльності», «Психологія», «Публічне управління», «Самоменеджмент», «Соціологія», «Теорія державного управління», «Управління персоналом у публічній сфері» та «Філософія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування науковометодологічних, світоглядно-професійних знань і теоретико-практичних навичок здобувачів вищої освіти у сфері етики державного службовця; ознайомлення з системою загальнотеоретичних та практично-орієнтованих знань, вмінь і навичок; опосередкування управлінської діяльності, з її властивостями, змістом, формами та сферами здійснення до проблем сьогодення тощо.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни є теоретична та практична підготовка здобувачів вищої освіти з питань:

- дослідження особливостей професійної етики: її специфіки, проблематики, та місця в системі етичного знання;
- формування місії, основних принципів та норм етики державного службовця;
- дослідження професійно-етичних аспектів особистості державного службовця;
- формування етичних засад взаємовідносин державних службовців і громадян;
- дослідження етичних аспектів конфліктів інтересів на державній службі, особливостей взаємовідносин у колективі державних управлінців;
- формування норм ділового та службового етикету в державному управлінні;

– дослідження інституційних механізмів підтримки етики державного службовця.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі компетентності:

загальні:

– здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;

– здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

– здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

– здатність працювати в команді;

– вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

– здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

– навички міжособистісної взаємодії;

– здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності);

фахові:

– застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою;

– використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства;

– здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки;

– здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування;

– здатність до налагодження співпраці територіальних громад.

1.4. Програмні результати навчання:

– використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства;

– застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою;

– знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування;

– знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування;

– знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування;

- уміти відшукувати та узагальнювати, інформацію, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції;
- уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин – 4 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Професійна етика : специфіка, проблематика, місце в системі етичного знання.

Сутність та зміст поняття «етика». Відмінності між поняттями «етика» та «мораль» Завдання етики. Особливості функціонування моралі. Взаємодія моралі з політикою. Основні підходи до розуміння відносин між політикою і мораллю. Спільні та специфічні риси права та моралі. Професійна мораль та професійна етика. Професійна мораль державних службовців. Етика державної служби. Етика державного службовця. Етика державного управлінця як вид професійної етики. Етичний кодекс державних управлінців: сутність та особливості реалізації. Етична інфраструктура державного управління.

Тема 2. Місія, основні принципи та норми етики державного службовця.

Основне завдання державного службовця. Професійне призначення державного службовця. Підходи до місії державних службовців. Питання етики державної служби. Принципи діяльності державного службовця в країнах демократії. Норми, стандарти поведінки державних службовців.

Тема 3. Особистість державного службовця: професійно-етичні аспекти.

Напрями професійно-етичних впливів. Особистісні підходи в державно-управлінській системі. Контроль за дотриманням етичних вимог у державному управлінні. Взаємовпливи процесів демократизації. Явище патріотизму в державному управлінні. Професіоналізм особистості. Професійна відповідальність та професійна етика державних службовців. Сутність «виконавчої сумлінності». Толерантність як вагома професійно-етична риса державного службовця. Роль в професійному житті професійної честі та професійної гідності. Особистісні рівні професійної честі державного службовця. Особистісні рівні професійної гідності державного службовця.

Тема 4. Етичні засади взаємовідносин державних службовців і громадян.

Справжня демократичність. Принципи відносини представників державної влади і громадян. Моральна культура спілкування у сфері державного управління. Бар'єри спілкування у взаємовідносинах представників державної влади і громадян. Етичні засади відносин державних управлінців і громадян. Довіра як основоположний принцип побудови взаємин між владою та громадянами. Ознаки довіри. Фактори, що визначають рівень довіри громадян до влади. Процес встановлення довірливих відносин. Складові довіри

між державними управлінцями та громадянами. Пов'язаність довіри з елітарністю державних службовців.

Тема 5. Конфлікти інтересів на державній службі: етичні аспекти.

Види конфліктів інтересів на державній службі. Причини виникнення конфліктів інтересів на державній службі. Основні документи, в яких розглядається проблема конфлікту інтересів. Ситуації потенційного конфлікту інтересів. Сфери вияву конфлікту інтересів на державній службі. Основні засоби врегулювання конфлікту інтересів на державній службі. Інституціональні засоби протидії конфлікту інтересів.

Тема 6. Взаємовідносини у колективі державних управлінців.

Моральні засади спілкування у колективі. Дисципліна як показник моральної зрілості колективу. Моральний комфорт життя в колективі. Етичні правила взаємодії між колегами. Соціально-етичний портрет керівника. Керівництво та лідерство. Моральний аспект відносин між керівниками і підлеглими в державно-управлінській діяльності. Етико-психологічні правила критики.

Тема 7. Діловий та службовий етикет у державному управлінні.

Роль етикету в адміністративній діяльності. Етикет у службових взаємовідносинах державних управлінців. Інституційні завдання службового етикету. Мовленнєвий етикет та етикет зовнішнього вигляду державного службовця.

Тема 8. Інституційні механізми підтримки етики державного службовця.

Чинники бюрократичних деформацій. Етична інфраструктура державної служби. Елементи етичної інфраструктури. Етичні кодекси державних службовців. Етичний кодекс державних управлінців: сутність та особливості реалізації. Умови підтримки державних службовців. Етичні комітети в системі державної служби. Завдання органів координаторів етичної роботи.

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Василевська Т. Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів : навч.-метод. матеріали. К. : НАДУ, 2013. 76 с. URL: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Navch_Posybniky/9fc4fff6-cce5-4afd-bf70-2e3854c59ab4.pdf (дата звернення: 28.08.2019).

2. Василевська Т. Е., Саламатов В. О., Марушевський Г. Б. Етика державного управління: підручник. К.: НАДУ, 2015. 204 с. URL: <http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/Etika-derzhavnogo-sluzhbovtsya.pdf>. (дата звернення: 28.08.2019).

3. Етика державних службовців: світова практика / Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу URL: <http://www.center.gov.ua/rizne/etika-derzhavnih-sluzhbovciv.-svitova-praktika.html> (дата звернення: 28.08.2019).

4. Етика державного службовця / Черніг. Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Упор.: Л. А. Чабак. Чернігів : ЦППК,

2011. URL: <http://sivertraining.org.ua/2016/07/14/etyka-derzhavnogo-sluzhbovtsyanavchalno-metodychnyj-posibnyk/> (дата звернення: 28.08.2019).

5. Закон України «Про запобігання корупції» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 28.08.2019).

6. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування: навч. посіб. з етикету для студ.. Суми : ВТД «Університетська книга», 2002. 208 с. URL: <https://www.studmed.ru/kubrak-ov-etika-dlovogo-ta-povsyakdenного-splkuvannya5c978a913ae.html>.

7. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. К. :Кондор, 2007. 325 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR1/CD/ETUKA_DV.pdf (дата звернення: 28.08.2019).

8. Прищак М. Д. Етика та психологія ділових відносин / Лесько О. Й. та ін., О. Й. Лесько. Вінниця : ВНТУ, 2011. 309 с. URL: <http://posibnyku.vntu.edu.ua/etika/index.html> (дата звернення: 28.08.2019).

9. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування від 05.08.2016 №158 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31 серпня 2016 р. за № 1203/29333). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16> (дата звернення: 28.08.2019).

10. Про засади запобігання та протидії корупції: Закон України від 7 квітня 2011 р.№ 3206-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3206-17> (дата звернення: 28.08.2019).

11. Рудакевич М. І. Професійна етика державних службовців : теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління. URL: <http://www.twirpx.com/file/1960706/> (дата звернення: 28.08.2019).

12. Сергеева Л.М. Службовий етикет та імідж як складові культури управління державного службовця. URL: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/n_1_2008/doc/3/08.pdf (дата звернення: 28.08.2019).